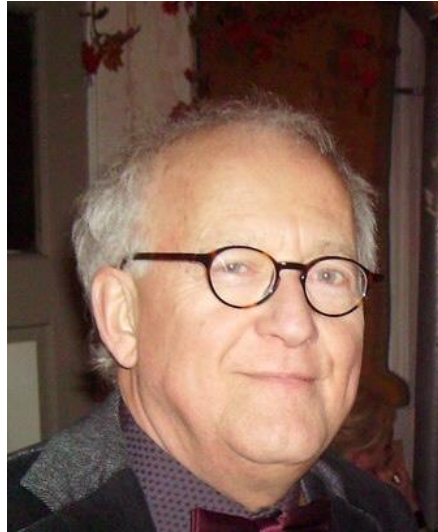

MLK Interview

Simon van den Berg, soc. psych. drs.

In verband met eredoctoraat Martin Luther King jr., 20 oktober 1965

9 juni 2020I

Interview verzorgd door dr. Sylvia van de Bunt

Speciale dank aan de VUvereniging en de VU School of Business and Economics
voor ondersteuning van dit SERVUS project

Introductie

Tijdens de dr. Martin Luther King jr. (MLK) Lezing op 4 april 2017 is het project 'Herinneringen aan MLK' aangekondigd van SERVUS in samenwerking met Alumni-relaties VU, de VU Vereniging en andere VU-betrokkenen. Dit project houdt in dat VU-alumni worden geïnterviewd die aanwezig waren toen King op 20 oktober 1965 het VU-eredoctoraat in de Sociale Wetenschappen verkreeg en/of op 21 oktober 1965 aanwezig waren bij de ontmoeting tussen King en VU studenten in hotel Krasnapolsky. De navolgende interviewee was niet bij de plechtigheden zelf door omstandigheden, maar is toch geïnterviewd vanwege de relevante MLK context die hij kon geven.

VU alumnus Simon A. van den Berg

Opleiding: doctoraal Sociologie/Sociale Psychologie VU Amsterdam. Ik begon als wetenschappelijk medewerker aan het Laboratorium voor Sociale Psychologie, VU Amsterdam (1969-1975). Daarna als teammentor in het Crisiscentrum Wilhelmina Gasthuis, als docent-trainer aan de Parttime Opleiding voor Maatschappelijk Werk (1975-82) en als trainer-adviseur voor de Nederlandse Hartstichting. Sinds 2008 gepensioneerd senior programma manager en docent bij Netherlands School of Public and Occupational Health, Amsterdam. Daarvoor TNO Arbeid, Hoofddorp en Nederlands Instituut voor Praeventieve Geneeskunde TNO, Leiden (1982-2008). Adviseur/trainer bij kennisnetwerk Vrije Levensloop Academie. Lid Adviesraad Bachelor Organizational Psychology van NCOI. Na 2009 als vrijwilliger/adviseur verbonden geweest aan War Trauma Foundation, partner binnen Arq Psychotrauma Expert Groep, Diemen. Adviseur van tijdschrift *Intervention, Journal of Mental Health and Psychosocial Support in Conflict Affected Areas*.

- Wat is uw naam? *Simon van den Berg*
- Wat is uw leeftijd: 76
- Wat is uw beroep (geweest)? *Trainer/docent, opleidingsprogrammamanager*
- Waar hebt u gewoond in 1965 ten tijde van het bezoek van MLK? *In Amsterdam*
- Waar bent u momenteel woonachtig? *Amsterdam*

❖ Introductie

- Wanneer studeerde u aan de VU en welke opleiding? *Ik studeerde Sociologie, differentiatie Sociale Psychologie, van 1962 tot begin 1969.*
- Hebt u gemerkt dat het bezoek van MLK enigszins controversieel was toen der tijd? *Geen besef hiervan gehad. Ben nieuwsgierig naar die controversie.*
- Was u aanwezig bij de uitreiking van het eredoctoraat? *De ceremonie zelf. Ik was niet aanwezig bij de uitreiking van het eredoctoraat zelf in het Concertgebouw. Op 21 oktober 1965 waren er drie colleges uitgevallen (zie agenda, foto in de bijlage). Hoewel mijn agenda erepromoties in het Concertgebouw meldde (colleges vervielen), weet ik vrij zeker dat ik daar niet bij was. Ik neem aan dat het voor genodigden was, zeker toen ik het korte filmpje zag waarin ook de Prins der Nederlanden als eredoctor, duidelijk de belangrijkste in*

dit filmpje, te zien is. De geschiedenis heeft inmiddels anders geleerd. Ook de volgende dag was ik niet aanwezig in Hotel Krasnapolsky. Niet zo gek dat ik er niet bij was als lid van SSRA en zat net in het bestuur van Sociëteit Pylades op de Leidsegracht. Je had destijds het VU Corps, de VVSU, het katholieke Thomas, Akhnaton, Unitas, Olofspoort, en je had SSRA, een (reformatorische) vereniging met vooral studenten van de UvA, maar ook van de VU. Ik noteerde het kennelijk wel allemaal in mijn agenda (zie foto bijlage). Na het kandidaatsexamen koos ik voor doctoraal Sociale Psychologie. Er was die ochtend van 20 oktober 1965 ook een Kerkdienst in de Westerkerk om 10:30 uur. Ik was ook hier niet bij.

In die tijd veranderde er veel, zoals ook beschreven staat in het boek van Hagendijk, R. Het studentenleven. Opkomst en verval van de traditionele studentenkultuur. Socialistische Uitgeverij Amsterdam, 1980. Bijvoorbeeld, in mijn agenda staat dat we ruim een week na het bezoek van MLK (heel vroeg op zaterdag 30 oktober 1965) met mijn dispuut een Natuur-Religieuze Happening op de Veluwe hadden. Het traditionalisme van de studentenverenigingen raakte uit de tijd. Van de VU academische vieringen was ik zijdelings op de hoogte. Pas later toen MLK, doordat hij vermoord was, veel bekender werd, ben ik mij met velen meer gaan bezighouden met de beweging rond MLK.

Heeft het gedachtegoed van MLK een speciale plek in uw leven? Hoe draagt u dit uit? Kunt u hiervan een voorbeeld geven?

Geen speciale plek, maar wel een erg sterke herinnering. Pas later, na zijn dood in 1968, is de betekenis van ML King mondiaal duidelijk geworden. Daardoor valt me nu op, terugblikkend op dit eredocoraat in dat jaar 1965, dat het toekennen ervan een progressieve daad van de VU was. Een stellingname. Zeker van mijn professor sociologie G. Kuiper Hzn die een boek "Rangen en Standen" schreef, waarin o.m. raciale verhoudingen in de VS beschreven werden. In het Nederland van toen, waarin, ik weet bijna zeker ook aan de VU en in de Nederlandse politiek m.b.t. Zuid-Afrika, er nog velen waren die het politieke systeem van raciale "Apartheid" rechtvaardigden. Dit werd theologisch onderbouwd, als ik me goed herinner. Maar er was ook sterk verzet tegen Apartheid in Nederland, zoals vertegenwoordigd in het Comité Zuid-Afrika. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Antiapartheidsbeweging>. Trouwens, ook vanuit theologische kring bestond verzet tegen Apartheid, zoals verwoord door ds. J.J. Buskes (1899-1980), die ook de zgn. Doorbraak vertegenwoordigde door te sympathiseren met de socialisten. (zie bespreking van zijn biografie: <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/een-rooie-dominee-levendige-en-heldere-biografie-van-jan-buskes~b2897c7f/>)

Enkele jaren terug volgde ik een web course (edX.org) aan Harvard Divinity School, getiteld: Religion, Conflict and Peace. Hierin werd de USA als casus besproken, met name de geschiedenis van de slavernij en de historische rechtvaardiging hiervan op basis van Bijbelse bronnen (zie <https://www.kingscollege.net/gbrodie/The%20religious%20justification%20of%20slavery%20before%201830.pdf>). Trouwens ook in Plato's Politeia is

slavernij een gegevenheid, en geen voorwerp van kritiek. Er is dus heel veel oud zeer.

In een andere, online Harvard cursus, getiteld: Early Christianity, the Letters of Paul, werd een brief van M.L. King behandeld, met name om de retorische kwaliteiten ervan. Die brief aan zijn, ook witte, medepastores in de US vanuit de gevangenis van Birmingham maakte nogal indruk op mij. In deze brief demonstreerde hij namelijk een buitengewoon vermogen om opinies op vreedzame wijze te beïnvloeden, door bijvoorbeeld een appèl te doen op het goede en oprechte in zijn opponenten: "... you are men of genuine good and that your criticisms are sincerely set forth ..." (pag. 1)

(<https://web.archive.org/web/20070927063140/http://www.almaz.com/nobel/peace/MLK-jail.html>) Tegen de achtergrond van Bijbelse rechtvaardiging van slavernij in de geschiedenis van de slavernij in de US, baseert hij zich ook op diezelfde bron door Jezus Christus als voorbeeld te stellen "... an extremist for love, truth, and goodness ....". (pag. 7) Dit, op een vreedzame wijze, opereren vanuit een zeer ongelijke en onrechtvaardige underdog positie vond ik zeer indrukwekkend, misschien wel ook omdat ik vind dat men in opstand mag en moet komen bij groot onrecht. In dit jaar 2020 weer zeer actueel.

De brief is inderdaad heel indrukwekkend en leerzaam voor VU studenten van nu. Zoals King schrijft op p.4: "We know through painful experience that freedom is never voluntarily given by the oppressor; it must be demanded by the oppressed."

□ **MLK en VU-identiteit.**

Professor Kuiper gaf in zijn laudatio (zie <https://www.geheugenvandevu.nl/application/files/6114/5979/4982/Toespraak-Kuiper-Jaarboek1965.pdf>) aan dat geweldloosheid voor ML King belangrijk was. Gewelddadige rassenonlusten in USA waren toen aan de orde van de dag. Er waren bewegingen zoals Black Panthers, Black Muslims, etc. Het bepleiten van geweldloosheid zoals MLK deed, juist door een onderdrukte partij, was opvallend. Het was daarom ook curieus dat hij vanuit een witte, christelijke universiteit daarvoor een eredoctoraat kreeg. Ik heb nog teruggelaten over de Anti Apartheidsbeweging in jaren 60: Comité Zuid-Afrika. Tegen de jaren 90 van de vorige eeuw is deze beweging pas beëindigd: het doel was bereikt. De Anti Apartheidsbeweging ging ook over de vraag of geweld wel geoorloofd was. Het door de witte minderheid gevoerde regeringsbeleid was destijds, als ik me goed herinner, om zwarte bevolkingsgroepen eigen thuislanden toe te wijzen. Qua landoppervlak zouden ze daarmee slechts een relatief klein oppervlak aan land krijgen, terwijl zij absoluut de ruime meerderheid van de Zuid-Afrikaanse bevolking vormden. Een groot onrecht.

- **MLK en social justice in heden:** *In USA zijn rassen- of etnische tegenstellingen nog steeds aanwezig, waar niet overigens. Er vindt nog steeds discriminatie plaats bijvoorbeeld door de politie met etnische profilering. Ook nu in deze coronatijd zie je in USA sociale en raciale ongelijkheid zich manifesteren. Sociale ongelijkheid en onrecht zijn evident.*

□ **Sociale Psychologiestudie en mijn werk daarna:**

De provobeweging was al in 1965 begonnen. De door studenten gevoerde democratiseringsbeweging, opkomst van hippies, begon een paar jaar na mijn afstuderen aan de VU. Ik was net wat ouder, en was in dienst van de VU als wetenschappelijk medewerker sociale psychologie bij professor C. Boekestijn, in de sectie Groepsdynamica. Aan de VU had je een sterke studentenbeweging. Het 'Psychologicum', een carré-vormige barak op de VU campus, waarin de Subfaculteit Psychologie was gehuisvest. Deze barak werd omgedoopt tot I.K., het Informatie en Kommunikatie centrum. Er was veel discussie, discussie, discussie, en spanning rond de studiecricula met hoogleraren. Ik herinner me een bijeenkomst waarbij studenten en stafleden van Sociale Psychologie allen op de grond zaten te debatteren, en dat professor Boekestijn aan het debat meedeed, ook echt in dialoog ging, maar de enige was die hierbij op een stoel bleef zitten. Waar het over ging ben ik kwijt, maar dit wonderlijke beeld zal ik niet snel vergeten.

In de Sociologie was men op de VU, als ik me goed herinner, voorstander van zgn. Normatieve Sociologie. De gereformeerde VU met haar bijzondere karakter, was sociologisch gezien een 'emancipatorische' universiteit, die voor haar inkomsten deels afhankelijk was van fondsenwerving onder de eigen achterban. Ook bij ons thuis en in de familie waren de bekende groene collectebusjes met de beeltenis van Abraham Kuyper op schoorsteenmantels te vinden. De zgn. 'Wijsbegeerte der Wetsidee' was de VU filosofie. Dit was een denksysteem waarmee men de "door God geschapen" werkelijkheid kon analyseren. Je kon in deze gelaagde werkelijkheid 15 kengebieden onderscheiden (met eigen wetten), vanaf het getalsmatige tot en met de spirituele werkelijkheid, de zgn. pisteutische wetskring. Een ordening die universeel werd verondersteld wat betreft de relatie man-vrouw, gezinsverhoudingen, en de relatie tot de overheid. Of rassenrelaties hiertoe ook werden gerekend kan ik mij niet goed meer herinneren. Dit vak 'Wijsbegeerte der Wetsidee' werd door prof. Herman Dooyeweerd ontwikkeld in samenwerking met prof. Van Vollenhoven. De eerstejaars hoorden erover in de verplichte colleges filosofie van prof. Zuidema.

(https://www.dbnl.org/tekst/dooy002wijs00_01/) De Wijsbegeerte der Wetsidee was toen beslist de voor de VU kenmerkende filosofie. Dit alles betekende niet alleen feiten en pure wetenschap, maar ook ethische keuzen maken, die men diende te expliciteren. Het ging dus ook over de vraag hoe de samenleving eruit zou horen te zien. Dat spoorde in die zin eigenlijk goed met de Marxistische studentenbeweging, waaronder zich ook aanhangers bevonden van de Frankfurter Schule: Adorno, Horkheimer; kritiese theorie. Maar men stond wel lijnrecht tegenover elkaar.

Vanaf begin 1969 heb ik een aantal jaren aan de VU bij Sociale Psychologie gewerkt. Je moest toen nog tekenen voor het onderschrijven van de grondslag van de VU, als je niet uit het reformatorische nest kwam. Eigenlijk selectief en discriminerend voor buitenstaander-wetenschappers. Sociale Psychologie was meer op USA georiënteerd, meer op research gericht: groepsdynamica, relaties tussen groepen, perceptie- en oordeelsvormingsprocessen: hoe wordt de mens beïnvloed door de impliciete en expliciete sociale context?

Mijn baan aan de VU was prettig, maar ik voelde mij er na een aantal jaren minder thuis. De VU is inmiddels veranderd, het bijzondere karakter speelt nauwelijks een rol meer, is mijn indruk. Dreunende orgelakkoorden bij promoties werden vervangen door SKY pauzemuziek. Maar het uitspreken van het Votum bij de openbare senaatszittingen ("Onze hulp is...") bleef, maakte ik onlangs nog mee.

Na mijn pensionering toen ik als vrijwilliger-adviseur werkte bij War Trauma Foundation, leerde ik de Ubuntu filosofie kennen. In Zuid-Afrika gebeurden dingen die in ons land minder voorstelbaar zijn. Zoals Waarheids- en Verzoeningscommissies (aartsbisschop Desmond Tutu). In Nederland kunnen we daar wellicht nog van leren: hier is de waarheidsvinding over de reactie op het uitroepen van de Republiek Indonesië zeer onlangs pas goed op gang gekomen. Nederland heeft een lange geschiedenis van heftig conflict en religieuze dominantie. Tot voor kort werd er in zuilen geleefd: katholieken, protestanten, socialisten, etc. Als scholier werd ik destijds niet geacht met katholieke buurtgenootjes om te gaan. Weima's dissertatie 'Autoritaire persoonlijkheid en antipapisme' (1963), was destijds verplichte literatuur voor Sociale Psychologie.

Hoe kan de VU in haar onderwijs een rol spelen in de toekomst om de verdraagzaamheid in de samenleving te bevorderen? Vind je dat bijvoorbeeld vanuit Sociale Wetenschappen en Sociologie hier voldoende aandacht aan wordt besteed, ook aan persoonlijkheidsvorming van studenten, en een maatschappij bewuste houding? In die zin lijkt dr. King wel een verbindend element te zijn in de identiteit van de VU, omdat het ook buitenlandse studenten aanspreekt in zijn missie en vredelievendheid. Nu er wereldwijd protesten zijn tegen racisme wordt steeds vaker door jongeren op o.a. King teruggesproken, als een soort houvast. Hoe denkt u hierover?

Van het huidige programma bij Sociale Wetenschappen, Afdeling Sociologie, ben ik niet op de hoogte. Ik zou van de VU geen andere rol verwachten, dan van iedere andere, echte universiteit, waar ook ter wereld: beoefenen en bevorderen van universeel academische vrijheid van denken en empirisch onderzoek, en de daarmee samenhangende wetenschappelijke vaardigheden. Ook de relatie van onderzoeksprioriteiten tot maatschappelijke omstandigheden en waarderingen zijn daarbij object van onderzoek. Er is heel veel sociaal-psychologisch onderzoek naar raciale verhoudingen en conflict, vooroordeelsvorming, sociale ongelijkheid, emancipatiebewegingen, etc.

- ❖ Hieronder treft u de eerdere interviews aan met VU Alumni. Het zou fantastisch zijn als u na het lezen van een interview, enkele reflecties wilt delen.

• [Interview met Dick Kuiper, 13 augustus 2019 \(pdf\)](#)

De enige van de geïnterviewden die ik vanuit mijn studietijd ken is Dick Kuiper. Ik heb destijds nog een werkcollege over Helmuth Schelsky en Harvey Cox gevolgd bij hem.

• [Interview met Doeke Post, 29 augustus 2017 \(pdf\)](#)

Doeke Post heb ik leren kennen bij de opleiding voor Sociaal Geneeskundigen in NIPG-TNO Leiden: hij volgde daar de opleiding algemene gezondheidszorg. Later zag ik dat hij hoogleraar was in Groningen.

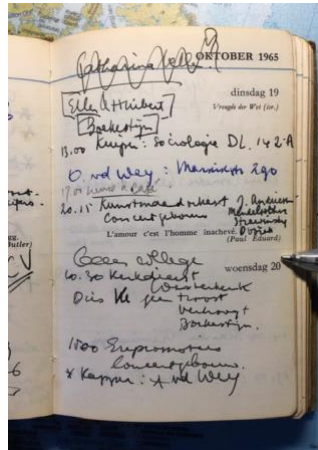
• [Interview met Jaap Blaak en Neal Blaak, 19 augustus 2017 \(pdf\)](#)

Ik heb genoten van dit interview met Jaap Blaak, leuk verhaal: die gebeurtenissen en observaties achter de schermen!

Foto's uit de 1960s

Ongeveer 1964, klarinettist in een bandje op diesfeest SSRA, 2e van rechts is Simon van den Berg.

Pagina uit Simon's agenda van 20 oktober 1965; kerkdienst 10:30 uur en om 15:00 uur Erepromoties Concertgebouw. Colleges van de docenten Troost, Verhoogt, en Boekestijn vervielen.

1970 Met enkele collega's van Laboratorium voor Sociale Psychologie VU: v.l.n.r. voor: Adriaan Visser, Nelleke Leene, Iman Baardman, Ada Pijlman, v.l.n.r. achter: Simon van den Berg, Rob Spaargaren, Rendel de Jong.